GENUS perspektiv 1/13

Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning

EU-parlamentet i täten för genus i forskningen

Ett enat parlament har tydligt markerat att såväl jämställdhets- och genusfrågorna som de samhällsvetenskapliga och humanistiska frågorna är oerhört viktiga för forskning och innovation i Europa. Det säger EU-parlamentarikern och centerpartisten Kent Johansson.

Han menar att genusfrågorna har fått ett rejält genombrott i förhandlingarna om EU:s framtida forskningspolitik, Horisont 2020. I vår avgörs det om parlamentet får med sig regeringarna på banan.

SIDAN 2

ILLUSTRATION: EMMA HANQVIST

Med den upphöjda positionen som excellent forskare följer inte sällan känslor av otillräcklighet och skam. Men istället för att trycka undan de negativa känslorna kan de användas som etiska vägvisare, menar två Umeåforskare. SIDAN 4-5

MER PEER REVIEV KAN VARA BÅDE HOT OCH MÖJLIGHET

I framtiden ska peer review-granskning få en tyngre roll i fördelningen av svenska forskningsmedel. För genusforskningen kan förändringen få både positiva och negativa konsekvenser. **SIDAN 3**

KUNSKAP OM JÄMSTÄLLHET OMSÄTTS INTE I HANDLING

Det finns ett stort glapp mellan den kunskap som finns om jämställdhetsfrågor och vad som faktiskt görs. Det menade flera av deltagarna på Delegationen för jämställhet i arbetslivets konferens.

SIDAN 6

SEKRETARIATET SKA STÖDJA ARBETE MED JÄMSTÄLLDHET

Regeringen har givit Nationella sekretariatet för genusforskning i uppdrag att stödja ett antal statliga myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Uppdraget löper fram till 2014.

SIDAN 7

Att vara excellent tycks idag alltmer likställas med att publicera mycket.

ENKÄTEN SIDAN 8

LEDARE

Kerstin Alnebratt
Föreståndare

Modigt att tala om lön

I januari blev Maria Arnholm ny jämställdhetsminister i Sverige. Det som slog mig mest under presskonferensen där hon presenterades var hennes mod, när hon som första fråga som minister väljer att lyfta lönefrågan. Inte för att lönefrågan är ny i jämställdhetsdebatten. Det modiga handlar om att det är en politiskt minerad fråga.

Lönebildningen är ett uppdrag som åligger arbetsmarknadens parter. Där varken får eller ska hon lägga sig i. Å andra sidan är en av de stora arbetsgivarna för kvinnor offentlig sektor. Kommuner och landsting skulle kunna gå före och uppvärdera kvinnors arbete genom att betala förskolelärare, undersköterskor och måltidspersonal i paritet med vad mansdominerade yrken med samma utbildning och ansvar får. Men jämställdhetsministerns möjligheter att förmå kommuner och landsting att göra detta är nog tyvärr begränsade. Andra åtgärder som skulle få betydelse för löneskillnader vore att individualisera föräldraförsäkringen. Den frågan äger regeringen, men eftersom KD aldrig skulle gå med på det är den politiskt blockerad i hennes egen regering. Samma sak förefaller vara fallet med rätten till heltid.

Allt detta vet naturligtvis Arnholm. Just därför är det modigt av henne att lyfta frågan. Hon riskerar en svekdebatt om hon inget åstadkommer. Å andra sidan är hon expert på kommunikation. Kanske har hon ett ess i rockärmen och en väl uttänkt plan för hur lönefrågan ska lyftas. Oavsett vilket har hon rätt – det är en av vår tids stora jämställdhetsfrågor. Därför ska Nationella sekretariatet för genusforskning under året på olika sätt belysa ojämställdheten på arbetsmarknaden.

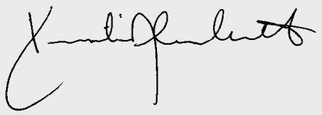

Genombrott för genus i EU

Genusfrågorna har fått ett rejält genombrott i förhandlingarna om EU:s framtida forskningspolitik, Horisont 2020. Europaparlamentet går längst i sina krav på jämställdhet och genusperspektiv i forskningen. I vår avgörs det i förhandlingarna om parlamentet får med sig regeringarna på banan.

Nästa år träder EU:s nästa forskningsprogram Horisont 2020 i kraft. Fram till dess förhandlar Europeiska kommissionen, regeringarna i Europeiska rådet och Europaparlamentet om hur det ska formuleras. Irland som just nu är ordförande för EU vill att saken ska avgöras i vår.

I kommissionens ursprungliga förslag hade jämställdhet och genusforskning en undanskymd roll. Regeringarna i rådet har sedan dess lyft fram genusdimensionen mer, men längst går parlamentet. En av de EU-parlamentariker som har drivit frågorna framåt är centerpartisten Kent Johansson som sitter i Industri-, forsknings- och energiutskottet.

– Ett enat parlament har tydligt markerat att såväl jämställdhets- och genusfrågorna som de samhällsvetenskapliga och humanistiska frågorna är oerhört viktiga för forskning och innovation i Europa, säger Kent Johansson. Parlamentet kommer att stå upp för de här frågorna i förhandlingarna med rådet, så det finns goda chanser för att det kan få stort genomslag.

KENT JOHANSSON

Genus ska genomsyra forskningen

I parlamentets beslut betonas det att genus- och jämställdhetsdimensionen ska finnas med i alla delar av forsknings- och innovationsprocessen, allt ifrån prioriteringar, utlysningar, övervakande och utvärderingar av program och projekt till förhandlingar och överenskommelser.

– Vi har haft alltför lågt deltagande av kvinnor i forskningen, säger Kent Johansson. Utvecklingen i tidigare ramprogram har delvis till och med gått åt fel håll med en fallande kurva när det gäller deltagandet av kvinnor i forskningen. Vi får inte ut vår potential inom forskningsområdet när så många kvinnor inte deltar.

Föreslår årlig övervakning

Parlamentet vill också att kommissionen årligen ska övervaka Horisont 2020 så att det tas hänsyn till jämställdhet och genusperspektiv i hela forskningsprocessen.

Hur pass tvingande instrument kan kommissionen använda?

– Det är en bra fråga som nu diskuteras i förhandlingarna mellan Europaparlamentet och rådet, säger Kent Johansson. Rådet vill i princip att jämställdhets- och genusdimensionerna ska vara horisontella utan egentliga sanktionsmöjligheter, medan parlamentet driver att dessa dimensioner på ett effektivt sätt måste kunna följas upp. Jag tycker att kommissionen bör arbeta med incitament snarare än sanktioner – att projekt som på ett bra sätt tar hänsyn till både jämställdhets- och genusaspekter ska tjäna på det. Hur det blir vet vi först när förhandlingarna mellan Europaparlamentet och rådet är klara, förhoppningsvis i vår.

TEXT: BOSSE PARBRING

FAKTA // HORISONT 2020

Europakommissionen kom med sitt förslag till nytt forskningsprogram, Horisont 2020, hösten 2011. I Horisont 2020 betonas att forskningens roll i större utsträckning än tidigare ska vara att möta gemensamma samhällsutmaningar.

I april 2012 arrangerade Nationella sekretariatet för genusforskning tillsammans med Vinnova ett seminarium i Europaparlamentet om vilken betydelse genusperspektiv har för Europas forsknings- och innovationspolitik.

Peer review en joker för framtidens genusfält

Om cirka fem år ska bedömningar av expertpaneler, så kallad peer review, styra fördelningen av pengar till svenska lärosäten. Systemet innebär både risker och möjligheter för genusforskningen, enligt de forskare som *Genusperspektiv* har talat med.

FOTO: MIA ÅKERMARK

FOTO: LUNDS UNIVERSITET

Peer review som metod för att fördela resurser till svensk forskning kan medföra både för- och nackdelar för genusforskningen, menar Lena Gemzöe och Mats Benner.

Genom att tvingas konkurrera med varandra om statliga anslag ska de svenska universiteten sporras att öka kvaliteten på sin forskning. Det är tanken. Enligt regeringens forskningsproposition som kom i höstas ska 20 procent av statens grundfinansiering till universitetens forskning, det så kallade fakultetsanslaget, i framtiden delas ut i konkurrens. Fördelningen ska ske baserat på så kallad peer review eller kollegial bedömning. Bedömarna kommer att vara utländska experter som cirka vart femte år ska värdera kvaliteten i all forskning vid svenska universitet och högskolor. Tidigast 2018 ska systemet tas i bruk.

Peer review i praktiken

Peer review är en etablerad bedömningsmodell i forskarvärlden, och det finns också forskning om hur partisk eller opartisk peer review blir i praktiken.

– Man kan skilja på två typer av partiskhet, säger Lena Gemzöe, docent i genusvetenskap vid Stockholms universitet, som skrivit rapporten *Kollegial bedömning av vetenskaplig kvalitet en forskningsöversikt*. Dels social partiskhet: att gynna den egna gruppen, baserat på till exempel vänskapsband, kön eller universitetstillhörighet. Dels kognitiv partiskhet: att favorisera det egna vetenskapliga perspektivet.

Historiskt finns många exempel på båda slagen av partiskhet vid peer review, men idag är det större risk att en peer review-process gör en orättvis bedömning på grund av vetenskapligt perspektiv än på grund av kön, tror Lena Gemzöe. Ett skäl till att könen behandlas mer rättvist är att man övervakar jämställdhetsaspekten vid fördelningen.

– Vi tenderar att överskatta risken för social partiskhet och underskatta risken för kognitiv partiskhet, säger hon. Särskilt ett tvärvetenskapligt ämne som genusvetenskap, som också dyker upp som vetenskapligt perspektiv inom andra discipliner, riskerar att bli bedömt på fel premisser. Ju längre från mittfåran i en disciplin du befinner dig, desto större risk är det att bedömare tycker att det du gör inte stämmer med deras definition på kvalitet, säger Lena Gemzöe.

När det gäller planerna på en nationell peer review-apparat är det dock systemets storskalighet som oroar Lena Gemzöe mest.

– Bedömningar av hela universitet blir med nödvändighet rätt grovmaskiga. När det gäller genusforskning tror jag det blir avgörande att den får delta i processen på lika villkor och här kan genusforskningens ställning på det egna universitetet spela stor roll.

Nytt system, nya möjligheter

Mats Benner, professor vid Forskningspolitiska institutet, Lunds universitet, påpekar att det föreslagna peer review-systemet också kan innebära nya möjligheter för en disciplin som genusvetenskap.

Om systemet utformas väl kan det korrigera en del hävdvunna maktförhållanden inom ett universitet och stärka yngre forskare och nya ämnesområden.

– Om systemet utformas väl kan det korrigera en del hävdvunna maktförhållanden inom ett universitet och stärka yngre forskare och nya ämnesområden. Det ger mycket råg i ryggen i kontakten med universitetsledningen om en internationell expertpanel har sagt att din enhet sysslar med forskning av hög internationell kvalitet.

Idag fördelas 10 procent av fakultetsanslagen i konkurrens enligt en annan modell, baserad på bland annat bibliometri (statistik om publikationer och citeringar). Är det nya förslaget ett tecken på att bibliometrins ställning försvagats?

– Bibliometrin har nog passerat zenit i så motto att den lite naiva tron på dess möjligheter har mattats av, säger Mats Benner. Det nuvarande systemet har resulterat i stora svängningar och visat att bibliometri inte är något perfekt instrument för resursfördelning.

TEXT: ANDERS NILSSON

LÄS MER PÅ GENUS.SE:
En längre intervju med Lena Gemzöe om peer review finns i *Genusperspektiv* nummer 6 2010.

Skam skärper synen i forskningstoppen

Känslor av otillräcklighet och skam kan väckas av att utses till "excellent" forskare. Forskarna Anna Rådström och Maria Jönsson vid Umeå universitet menar att dessa känslor bör lyftas fram och undersökas. Petra Angervall vid Göteborgs universitet vill i sin tur se ett vidgat excellensbegrepp.

– Vi ville diskutera hur ordet excellens skapar en grupp för sig och hur den ställs i motsats till något annat. Om det finns excellenta forskare måste ju det betyda att andra är mediokra, säger Maria Jönsson.

Maria Jönsson och Anna Rådström vid Umeå universitet har båda fått del av excellenspengar genom lärosätets satsning Challenging gender. Vid Nationella sekretariatet för genusforsknings g12-konferens i höstas presenterade de sitt paper – som tar utgångspunkt i de egna erfarenheterna – om hur otillräcklighet och skamkänslor kan väckas av excellensbegreppet.

Excellenssatsningen har gjort det möjligt för Maria Jönsson att fortsätta forska efter disputationen, givit henne chans att röra sig i stimulerande miljöer och lett till intressanta möten. Men osäkerhet väcks lätt av att stiga in i en miljö som sägs vara excellent. Maria Jönsson beskriver hur de forskare som fått del av excellenspengar försöker peppa varandra till självförtroende men menar att det inte nödvändigtvis är något bra att överkomma de negativa känslorna.

– De bär ju med sig sådant som kan vara viktigt för forskningen, som ödmjukhet och ifrågasättande av de egna resultaten, säger hon.

Viktigt med reflektion

Anna Rådström och Maria Jönsson anser att forskare bör fundera över vad känslorna representerar och tycker att det behöver pratas mycket mer om det på arbetsplatser, seminarier och konferenser. Skam, ambivalens och otillräcklighet kan fungera som etiska och kunskapsteoretiska påminnelser.

– Att tvivla på sin egen förmåga och att ständigt utvärdera sina utgångspunkter och metoder är kanske inte det mest effektiva när det kommer till att publicera snabbt och mycket, men det är centralt för forskningens betydelse och trovärdighet i längden, säger hon.

Skam som etisk påminnelse

Att känna skam när man skriver en snofsig självpresentation till hemsidan eller en för tvärsäker ansökan kan vara konstruktivt. Det kan bygga på en insikt om de egna begränsningarna och att man inte vet, och inte heller bör veta, vad man kommer att upptäcka. Skammen fungerar också som påminnelse om att det finns olika normsystem och att man själv hyser motstridiga känslor i förhållande till rådande forskningspolitik.

– Det kan handla om att förhålla sig till skillnaden mellan kvalitet och kvantitet. Med excellensen kommer krav på att publicera sig mycket och kanske tycker man egentligen inte att det är renhårigt att publicera fem artiklar som alla säger nästan samma sak men gör det ändå, säger Maria Jönsson.

I den feministiska forskningens tradition önskar hon en fortsatt diskussion om föreställningar om hur forskning ska se ut och vem som är en bra forskare.

De [negativa känslorna] bär ju med sig sådant som kan vara viktigt för forskningen, som ödmjukhet och ifrågasättande av de egna resultaten.

Maria Jönsson, forskare i excellenssatsningen Challenging gender

– Det finns en risk att idén om det allvetande forskarsubjektet förstärks idag. Vi ser det på flera nivåer. I allt mer slipade CV:n och självpresentationer men också i hur vi utformar forskningsansökningar. Ofta antas vi kunna förutse resultatet av forskningen innan den är gjord, säger Maria Jönsson.

Inte bara på skoj efterfrågar hon CV-fria zoner där föredrag och artiklar kan presenteras utifrån sitt innehåll och utan hänvisningar till forskarens position och meriter. Och så vill hon slå ett slag för ordentliga anställningar som skapar trygghet och ger förutsättningar för fördjupning.

– Man får forskningstid och betalar med publikationer men någon ska ju hinna och vilja läsa dem också. Jag är inte säker på att excellenssatsningar leder till det.

Karriärkontrakt enligt gamla ideal

Även forskaren Petra Angervall från Göteborgs universitet presenterade under g12-konferensen ett paper som betraktar exellens i forskningen ur ett kritiskt perspektiv.

Petra Angervall har studerat hur karriärmöjligheter och genus gestaltar sig på ett femtontal utbildningsvetenskapliga institutioner vid sex högskolor och universitet. Flera högskolor i Sverige arbetar med olika excellensprogram och så kallade karriärkontrakt, som innebär att man satsar pengar på utvalda forskare i utbyte mot löften om vissa insatser från dem.

– Karriärkontrakten går till personer som både lever upp till gamla maskulina ideal om "forskningskall" och som samtidigt lyckas svara mot nya ideal om effektivitet och specialisering, säger Petra Angervall.

Genom studien har hon tydligt kunnat se hur de som mest effektivt reproducerar institutionens strävanden och det som anses vara populära forskningsinriktningar lyfts upp och in i de miljöer där möjligheter att betraktas som excellent skapas. För kvinnliga forskare innebär excellensbegreppet ett bakslag.

ILLUSTRATION: EMMA HANQVIST

Ett så kallat karriärskontrakt ligger närmast till hands för de forskare som samtidigt förmår leva upp dels till det traditionella maskulina idealet om forskningen som ett kall, dels till nya ideal om specialiering och effektivitet, visar en studie av forskaren Petra Angervall.

– Det gynnar män som kan lägga mycket tid på sin forskning, som ser till att befinna sig på rätt ställen och som kan vara ständigt tillgängliga.

I studien urskiljer hon och kollegorna tre grupper: de utvalda, de hemlösa och de ansvarstagande. De utvalda är de som tidigt, redan under grundutbildningen, skapar rätt kontakter och lyfts fram av rätt personer. De väljer sitt forskningsämne strategiskt och förmår och vill spela det sociala spelet. Denna grupp består av både män och kvinnor men står för ett "gränslöst, maskulint ideal", som Petra Angervall formulerar det. Deras forskningsmässiga åtaganden lämnar litet utrymme för ansvarstagande på institutionen och i övriga livet.

De hemlösa å sin sida är självständigt tänkande och verkande individer som står för nytänkande men som inte är strategiska i sina ämnesval och inte lika begåvade på eller villiga att delta i det sociala spelet som de utvalda och därför inte gör spikraka karriärer eller blir framgångsrika snabbt.

– De håller fast vid gamla ideal om en fri forskning. Det leder till att de inte bjuds in till viktiga nätverk. De är duktiga men saknar kontakter och vilja att spela det sociala spelet.

Fler kvinnor bland de "hemlösa"

Enligt Petra Angervall återfinns i denna grupp många forskare som hade kunnat ses som excellenta men som i stället förblir relativt osynliga. Något fler kvinnor än män i studien tillhör gruppen hemlösa och överväger också bland dem som säger sig ovilliga att acceptera förväntningarna på strategiska val och en viss sorts prestationer. Kanske är männen mindre ovilliga för att de ser att de gynnas av systemets strukturer, menar Petra Angervall.

Gruppen "ansvarstagande", till sist, består framför allt av kvinnor. De står för markservice och trivsel på institutionen och får en stor del av undervisningen på sin lott. Petra Angervall kan se en koppling till deras tidigare roll som lärare.

– Lärarprofessionen är formad av en feminiserad praktik där omsorg och ansvarstagande är viktiga delar. De får med sig samma förväntningar in i sin nya roll och lever upp till dem. De tycker inte själva att de kan bidra med något i de inflytelserika nätverken men kan också uppleva sig utestängda eller förbigångna, säger hon.

Många av kvinnorna som intervjuas i studien uttrycker att de gjort "fel" val i sin forskningsinriktning och i vilka uppgifter de tagit på sig och lägger alltså ansvaret på sig själva.

Petra Angervall skulle vilja se forskningssatsningar som vidgar begreppet excellens genom att de tar med andra aspekter än sådant som publikationstakt, citeringar och tillgång till "rätt" kontakter och innefattar både undervisning och forskning.

TEXT: EVA-LOTTA HULTÉN

"Kunskap räcker inte"

– Jag kan bli ledsen över att det finns så mycket kunskap, men att den inte får fäste riktigt.

Det sade genusforskaren Anna Wahl när Delegationen för jämställdhet i arbetslivet samlade de senaste 15 årens jämställdhetspolitiska utredningar.

FOTO: BOSSE PARBRING

Jämställdhetsministrarna Bengt Westerberg, Nyamko Sabuni och Margareta Winberg, som möttes på konferensen Stafettpinnen hade delvis olika syn på den jämställdhetspolitiska utvecklingen.

Det var fullsatt när Delegationen för jämställdhet i arbetslivet arrangerade konferensen Stafettpinnen 17 januari i Stockholm. Delegationen har som uppdrag att samla kunskap och att komma med förslag på hur ojämställdheten kan brytas på arbetsmarknaden och i arbetslivet. På konferensen talade flera genusforskare som deltagit i olika jämställdhetspolitiska utredningar.

Först ut var Anita Nyberg som ledde den så kallade *Kvinnomaktutredningen*, (SOU 1998:6). Utredningen presenterade kunskap om makt, ekonomisk fördelning, arbetsmarknad, familj och välfärd som hade betydelse för jämställdheten i samhället. Kvinnomaktutredningen väckte mycket debatt när den kom och enligt Anita Nyberg borde utredare borde få mer tid efter att rapporter och slutbetänkande är färdigskrivna.

– Det skulle behövas mer tid för kommunikation. Det fanns ett stort intresse av att ta del av resultaten.

Rädsla för kvotering

Genusforskaren Anna Wahl ledde utredningen *Mansdominans i förändring* (SOU 2003:16), där hon ville synliggöra mansdominansen i näringslivet och komma bort från ett tänkande som lägger lösningarna på de enskilda kvinnorna. Men redan under utredningens gång fick hon förhålla sig till en politisk debatt om kvotering av bolagsstyrelser, trots att utredningen var betydligt bredare än så.

– Utredningen handlade om det frivilliga arbetet, sade Anna Wahl. Det fanns en rädsla och ett motstånd mot kvotering. Kompromissen blev att vi inte lade några förslag alls, utan lämnade över det till näringsdepartementet. Men jag har inte sett några direkta åtgärdsförslag.

Genomgående under konferensen kommenterade många glappet mellan den omfattande kunskap som finns och bristen på handling. Anna Wahl höll med.

Jag tycker att vi behöver kunskap. Men varför händer det så lite? Vi har ingen politik på jämställdhetsområdet, vi har administration.

Malin Rönnblom, feministisk forskare i statsvetenskap

– Kunskap räcker inte, det behövs vilja i både politik och näringsliv. Kunskap och vilja behöver gå hand i hand.

Historikern Anita Göransson som ledde en stor elitstudie för drygt tio år sedan och nu håller på med en uppföljning, presenterade utredningen *Kön, makt och statistik* (SOU 2007:108).

– Tillgången på könsuppdelad statistik som handlar om makt har försämrats de senaste åren, sade Anita Göransson.

Tidigare ministrar i panelen

Konferensen avslutades med panelsamtal där bland andra tidigare jämställdhetsministrar deltog. Bengt Westerberg, jämställdhetsminister 1993 till 1994, sade att utredningarna hade stor betydelse för den politik han förde.

- Mycket av det som fanns i den jämställdhetspolitiska propositionen 2004 grundades i den tidigare maktutredningen och i en del arbeten som Anna Wahl gjorde, sade han.

Margareta Winberg, jämställdhetsminister mellan 1998 och 2004, arbetade framförallt med att införa jämställdhetsintegrering och att genomföra Kvinnofridslagen och Sexköpslagen. Det var kontroversiella lagar på sin tid, som nu fått bredare acceptans. Trots det tyckte Margareta Winberg att det kunde ha hänt mer.

– Jag blir lite suckande idag inför att det inte hände mer av allt det vi jobbade med. Idag ser vi individuella lösningar på strukturella problem.

Slutbetänkande 2014

Malin Rönnblom, forskare vid Umeå universitet ifrågasatte om det verkligen är fler utredningar vi behöver.

– Jag är i kunskapssvängen. Jag tycker att vi behöver kunskap. Men varför händer det så lite? Vi har ingen politik på jämställdhetsområdet, vi har administration.

Delegationen för jämställdhet i arbetslivet ska lämna sitt slutbetänkande i oktober 2014 som då tas emot av regeringen.

– Jämställdhetsområdet är ett kunskapsområde som alla andra, sade arbetsmarknadsminister Hillevi Engström. Men många uttalar sig som inte har någon kunskap. Genom den kunskap som finns får jag som statsråd kunskap som kan leda till politik.

TEXT: BOSSE PARBRING

Sekretariatet får nytt jämställdhetsuppdrag

Regeringen ger Nationella sekretariatet för genusforskning i uppdrag att stödja statliga myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Uppdraget pågår under två år och spridningen av lärande exempel ska ske genom kunskapsportalen Jämställ.nu som finns vid sekretariatet.

FOTO: FÖRSÄKRINGSKASSAN

Försäkringskassan är en av de myndigheter som fått ett särskilt uppdrag att arbeta med jämställdhetsintegrering.

18 myndigheter har fått ett särskilt uppdrag av regeringen att arbeta med jämställdhetsintegering. Regeringen har beslutat att Nationella sekretariatet för genusforskning ska stödja dessa myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering under 2013 och 2014. Sekretariatet ska erbjuda stöd i planering och genomförande av jämställdhetsintegrering i kärnverksamheten.

På längre sikt ska lärdomarna från programmet spridas till andra relevanta myndigheter och bidra till utveckling av deras verksamhet.

Tidigare stöd genom Jämi

Sedan tidigare har regeringen gett stöd till jämställdhetsintegering av kommuner och landsting genom Program för Hållbar Jämställdhet vid Sveriges kommuner och landsting, SKL. Dessutom har Nationella sekretariatet för genusforskning tidigare haft i uppdrag att stödja myndigheter genom Program Jämi.

18 myndigheter deltar

De deltagande myndigheterna är Arbetsmiljöverket, Boverket, CSN, Försvarsmakten, Försäkringskassan, Konstnärsnämnden, Kriminalvården, Livsmedelsverket, Musikverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Pensionsmyndigheten, Sametinget, Skatteverket, Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk, Tillväxtverket, Ungdomsstyrelsen och Vetenskapsrådet.

Projektledare är Lillemor Dahlgren som också är projektledare för Jämställ.nu.

Läs mer om uppdrget på genus.se och jämställ.nu.

TEXT: BOSSE PARBRING

NIKK undersöker vad deltid kostar

Vilka ekonomiska konsekvenser får det för kvinnor att de oftare jobbar deltid än män? Det ska NIKK ta reda på i ett nordiskt projekt under 2013. Resultaten presenteras på en konferens i Stockholm i oktober.

De nordiska länderna har en hög förekomst av deltidsarbete, och det är huvudsakligen kvinnor som arbetar deltid. Som en del av det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet, NMR, har Nordisk information för kunskap om kön, NIKK, fått i uppdrag att genomföra en nordisk undersökning av vilka ekonomiska konsekvenser deltidsarbetet får på kort och lång sikt, med inriktning på vad det får för konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män. Studien ska förutom löneskillnader också belysa pensioner och offentliga trygghetsförmåner.

Marianne Sundström som är professor i arbetsmarknadsekonomi vid Stockholms universitet ska genomföra studien tillsammans med masterstudenten Alma Lanninger Wennemo. Resultaten ska presenteras på en nordisk konferens den 22 oktober i Stockholm.

TEXT: BOSSE PARBRING

FOTO: COLOURBOX

NYA PUBLIKATIONER

Tidningen Genus går ut i det ojämställda arbetslivet

Svensk arbetsmarknad brottas fortfarande med en utbredd könssegregering. Kvinnor tjänar fortfarande i genomsnitt mindre än män och utvecklingen mot mer jämställda löner går i snigelfart. Hur kommer det sig att utvecklingen mot jämställdhet i arbetslivet inte kommit längre?

Genus, nummer 3/2012, granskar svensk arbetsmarknad och arbetsliv i artiklar om bland annat vilka yrken som är mest jämställda, det seglivade lönegapet, varför ungas yrkesval kan ses som ett hot mot välfärden och hur arbetsvillkoren ser ut för de anställda i rutbransachen. Beställ eller ladda ner tidningen gratis på genus.se.

FOTO: COLOURBOX

Mer arbete under 2013

Under 2013 är arbetsliv och arbetsmarknad i fokus för verksamheten på Nationella sekretariatet för genusforskning, Jämställ.nu och NIKK. På genus.se kan du läsa artiklar på tema arbete, få tips om ny forskning och olika jämställdhetsinsatser på området. Vill du få nyheter från oss? Anmäl dig till vårt nyhetsbrev på genus.se.

Kvinnomaktutredningen 15 år senare – Vad har hänt?

Vad har hänt med de frågor om arbetsmarknad, arbetsliv och välfärd som *Kvinnomaktutredningen* lyfte när den kom för 15 år sedan? Det ska forskare och politiker diskutera på ett seminarium i riksdagen 22 maj. Seminariet arrangeras av Nationella sekretariatet för genusforskning i samarbete med fem riksdagsledamöter. Kvinnomaktutredningens forskare Anita Nyström, Elisabeth Sundin och Eskil Wadensjö medverkar.

Posttidning B
Avs: Genusperspektiv,
Nätverkstan Ekonomitjänst,
Box 31120, 400 32 Göteborg

Känslor av otillräcklighet och skam kan väckas av att utses till ”excellent” forskare, säger forskarna Anna Rådström och Maria Jönsson från Umeå universitet i artikeln på sidan 4–5. De menar att dessa känslor kan leda till ödmjukhet och ifrågasättande av de egna resultaten, något som är centralt för forskningens betydelse och trovärdighet i längden.

Kan excellenssatsningarna göra forskningen mindre självkritisk?

MARGARETHA FAHLGREN
Professor vid Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet

CECILIA ÅSBERG
Docent vid Tema Genus, Linköpings universitet

BIRGITTA JORDANSSON
Prefekt vid Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet

»För att främja nydanande forskning och forskare som vågar pröva nya idéer krävs bredd och långsiktighet. Styrda satsningar på excellens riskerar att resultera i "more of the same" istället för banbrytande forskning. Därutöver kan naturligtvis excellensstämpeln leda till att forskare blir mindre benägna att utöva självkritik. Ett större problem är dock att excellenssatsningarna missgynnat kvinnliga forskare.

»Satsningen har stärkt forskningen och möjliggjort internationella utbyten och jämförelser. Till skillnad från den generella satsningen har genussatsningen inte hamnat på enskilda elitprofessorer utan transfererats neråt, utåt. Excellensbegreppet har omprövats och vidgats. Den innebar två omfattande externa granskningar och en enorm självvärderingsapparat samt interna självvärderingssystem i miljöerna. Allt detta öppnar snarast för ödmjukande perspektiv. Självkritik och politisk relevans har alltid varit utmärkande för vår forskning. Det känns märkligt att säga att satsningarna skulle göra forskningen mindre självkritisk. Tvärtom, mer plågsamt medveten om privilegier, krav och villkor för vår existens.

»Att vara excellent tycks idag alltmer likställas med att publicera mycket. Publikationerna blir handelsvaror på den marknad som akademisk forskning numera bjuds ut på och det tenderar att vara mängden artiklar mer än nytänkande som premieras. Det är problematiskt och tenderar att leda till strategiska överväganden kring vad som är mest profitabelt ur den enskilde forskarens perspektiv. Det gynnar dem som redan befinner sig i rätt nätverk och som kan understödja varandra genom att samförfatta, citera varandra och på olika sätt hjälpa varandra att bygga upp den egna ”excellenta” självbilden.

GENUSPERSPEKTIV är en publikation från Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet, Box 709, 405 30 Göteborg, Ansvarig utgivare: Kerstin Alnebratt, Epost: kerstin.alnebratt@genus.se, Vik. red.: Bosse Parbring. Epost: bosse.parbring@genus.se, Telefon: 031-786 92 30, Grafisk form: Frida Lundberg och Emma Hässel, Tryckeri: Ale Tryckteam AB. ISSN: 1652-3768. **PRENUMERATION** på Genusperspektiv är gratis. Publikationen kommer ut fem-sex gånger om året. Teckna prenumeration på pappersutgåva eller pdf på www.genus.se.
NATIONELLA SEKRETARIATET FÖR GENUSFORSKNING har som uppdrag att:• Förbättra villkoren för genusforskning av hög internationell klass. • Synliggöra svensk genusforskning och bidra till samverkan med omvärlden.• Underlätta svensk genusforsknings internationalisering.
Läs mer om sekretariatets verksamhet och om genusforskning på **WWW.GENUS.SE.**